արձանագրությունները. անշուշտ սխալ է Կ. վ. Շահնազարյանի հայտնած տարակույսը Դսեղում թողած Պռոշի արձանագրության հիման վրա, Ջալալյանի ակներև սխալ ընթերցանության պատճառով*. 1247 թվին Իվանեն յերբեք կենդանի լինել կարող չեր, բայց նույնչափ սխալ է Իվանեի մահը 1227/9 թվին ընդունել։ Շիրակավանի յերկու արձանագրության համեմատ Իվանեն կենդանի եր ՈՀԷ=1228 և ՈՁ(=1231) թվին**. կենդանի եր նաև ՈՁԱ (1232) թվին, յերբ Գետկա

սոյն խըռոյ Աւագի եւ Շահնշահի, որդւոյ Զաքարէի», իսկ Կարսի քրիստոնյաները քաղաքի «ըրջները»։ Ուշադրության արժանի են հատկապես Կարսի արձանագրությունները, վորոնց նույնատիպ օրինակը տալիս է Հովսեփ Օրբելին*. դրանցից մեկի մեջ պարզ ասված է.

. . Թվիս ՈՁԳ (=1234) ի Թագաւո/րութես Ըռուսուդանա / յաթապակութենն Իւան / էի մեք Կարու ց քրիստոնէ/քս շինեցաք

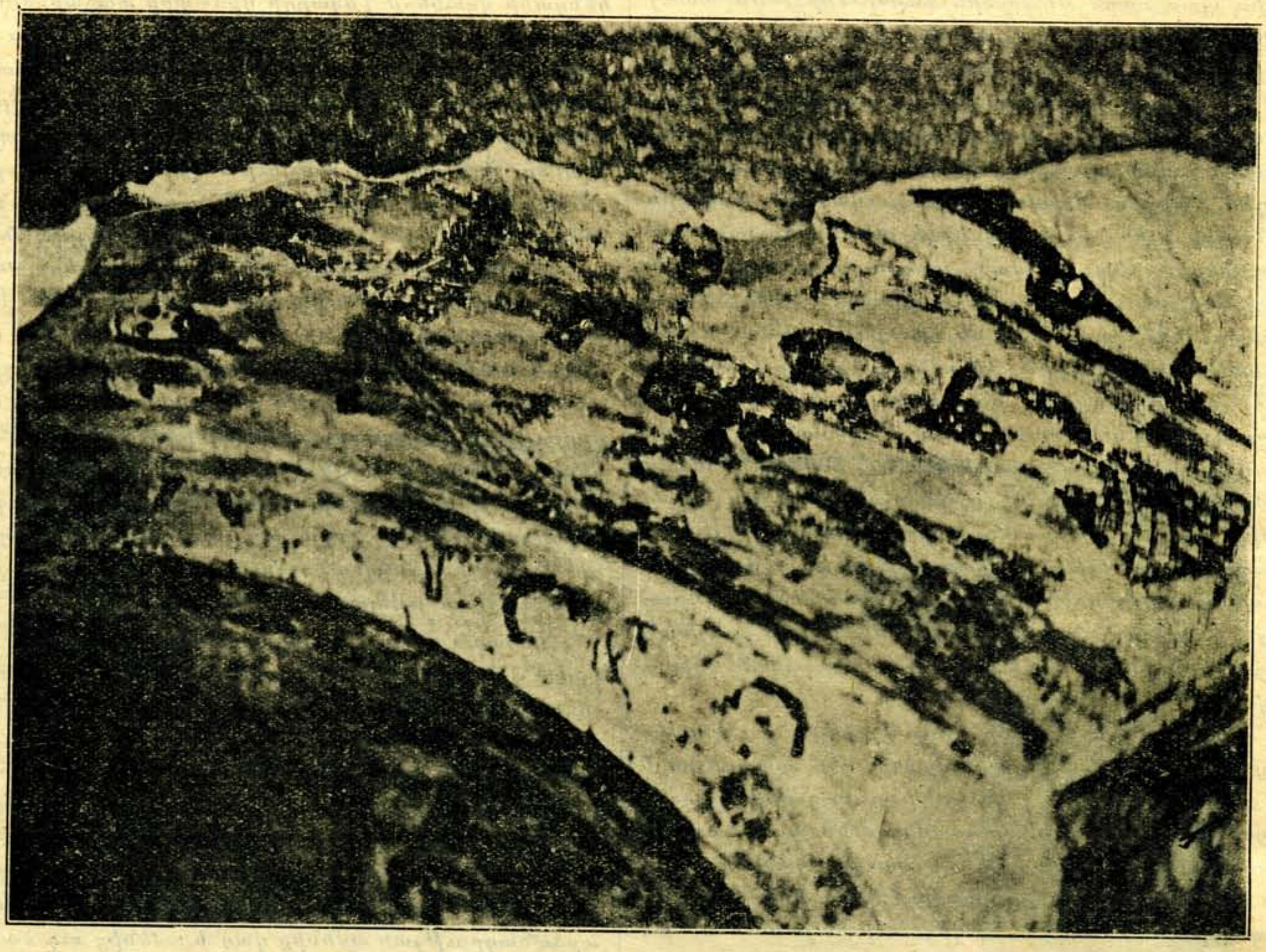

Որմանկար Աստվածածնի այրում. Պռոշ իշխան ընտանիքով? Պատկեր 31.

վանքում «յիշխանութիւն իշխանաց իշխանին աթաբակ Իւանէի եւ որդւոյ նորա Աւագի» գրվեց Հավապըտկի ավետարանը (Հավել. Բ. 3)։ Ստեփանոս գրիչն ապրում եր Գետկա վանքում, Իվանեի իշխանության մեջ, չեր կարող անտեղյակ լինել կամ չարտահայտել վոր և է կերպով, յեթե տարիներ առաջ վախճանած լիներ Իվանեն։ Վերջին անգամ յիշվում է Իվանեն արձանագրությունների մեջ ՈՁԲ և ՈՁԳ (1233, 1234) թվերին, յերբ Հաղբատի առաջնորդ տեր «Յաւհաննէս» շինեց Կայենո բերդը Խորազմների արշավանքի հետևանքով, «հրամանաւ քեռւոյն իմոյ Իւանէի եւ որդ-

* Օրբ. Բ. 334. յուր հրատարակության. Ջալ. Ա. 112։ Ուղիղ ընթերցվածը տ. Հավել. Ա. 13։
** Շիրա. . Օ. Վիմական Տարեգիր. 74։

գըրջներս ի / հալալ արդեանց մերոց։

Այս թվականներն ավելի հարմար են գալիս Գանձակեցու տեղեկության, վոր Իվանեի մահը նշանակում է Թաթարների կարգավորյալ արշավանքից (1235/6 թ) «յառաջ քան զսակաւ ժամանակս», բայց Գանձակի ավերումից (1232 թ.) հետո**։ Այսպիսով Իվանեի մահը և Ավագի իշխանության առաջին տարին պետք է նշա-

* Христ. Восток. 1917. 148—149։ Համ. Սարգըսյան. 104. Ալիշան. Այր. 85։ Հաղբատի Հովհաննես յեպիսկոպոսի արձանագրությունը տ. Ջալ. Ա. 81. (սխալներով) և Երզնկեան. Հնախոսական Տեղագրութիւն Հաղբատայ. Վաղարշ. 1886. 71.։ Գրի է առնված և լուսանկարված մեր կողմից։
** Գանձակեցի. 224։